

Nr. 2 - Sommer 2013 - 66. årgang

Hvaler Menighetsblad

God Sommer

Desiderata	3
Leder har ordet	4
Menighetsrådet melder	6
Karin mimrer	7
Tistelen ved Drengstua	10
Fra Hvaler til India ... eller motsatt?	12
Bispevisitas i Hvaler	16
Sommeren jeg gikk for presten	18
Glimt fra konfirmantleiren	20
Konfirmantenes gudstjeneste	22
Konfirmantene våre 2013	24
Om utviklingen av Hvalers mannsdrakt	26
Barnesider	29
Europeisk ål <i>Aznguilla anguilla</i>	31
Papper, fiskekulturens høyborg	32
«Vårens Vakreste Eventyr»	36
Vennskapskontakten Hvaler-Zacapa besøker sine venner i Guatemala.	37
Tårnagenter i Spjærøy kirke	39
Gudstjenester/Folkemengdens bevegelse	49
Fra kirkelivet	50

Forsidebilde: Ragnar Bjørck

Bilde side 2: Jon Hermansen

Desiderata

Fundet i Old Saint Paul kirke, Baltimore, dateret 1692

”Gå venligt og rolig midt gjennom larmen og jaget og tenk på hvilken fred der kan være i stillheden. Prøv, så vidt det er mulig og ud at svigte dig selv, at komme godt du af det med alle mennesker. Sig din mening rolig og klart og lyt til andre; selv til de kedelige og uvidende; også de har deres at fortælle. Undgå højrøstede og aggressive mennesker; de er en plage for sindet. Hvis du sammenligner dig selv med andre, risikerer du at blive forfængelig eller bitter; for der vil altid findes mennesker, som kan mer eller som kan mindre enn dig. Nyd dine resultater så vel som dine planer.

Bevar interessen for dit arbejde, hvor beskedent det end måtte være; for deri besidder du en virkelig værdi i tidernes omskiftelighet. Vær forisgtig i forretnings-anliggender; for verden er fuld af svindel. Men bliv ikke derved blind overfor den kendsgerning, at der findes mange mennesker, som endnu har idealer og som forsøger at virkeliggøre dem.

Overalt er livet fuldt af heltemod. Vær deg selv; lad være med at foregøgle hengivenhed og vær heller ikke kynisk, når det drejer sig om kærlighet; for trods al den forhærdelse og skuffelse, du ser omkring dig, så lever den evig videre som græsset.

Følg venligt alderens råd og giv yndefuldt afkald på ungdommens glæder.

Bevar din sunde fornuft, så den kan værne dig, om noget pludselig går skævt. Men plag ikke dig selv med unødige bekymringer. Meget frygt er kun et produkt af træthed og ensomhed.

Ud over en gavnlig selvdisciplin skal du bare være god mod dig selv.

Du er et barn af universet lige så vel som træerne og stjernerne; du har ret til at være her. Og hva enten det er klart for dig eller ej, så udfolder universet sig efter sin bestemmelse.

Lev derfor i fred med Gud, hvordan du end tænker deg ham og hva nu end dit arbejde og dine drømme måtte være i livets larmende forvirring, så hold fred med din sjæl. Trods al humbug, slid og slæb og bristede drømme er det stadig en vidunderlig verden.”

Med disse mer enn 300 gamle, gode råd for livet, ønsker jeg dere alle en god sommer i sol og regn!

Grethe

Einar Morland

Det er kanskje den lange vinteren som gjør oss så glade i sommeren? Jeg opplever det fint at ikke alt er på det jevne hele året, men at vi kan glede oss til noen høydepunkter. Sommeren på Hvaler er et slikt høydepunkt. Vi har det så veldig travelt, mange av oss som lever nå. Da er det godt å kunne legge fra seg travelheten og ta seg inn igjen i løpet av noen gode sommermåned med lys og solvarme!

Jeg hadde for lengst funnet frem enda et ord fra min kjære bestemor som skulle bli med i denne lederen: **"Gi meg en blomst mens jeg lever."** Ordene kommer fra en gammel dansk skillingsvise:

*Gi meg en blomst mens jeg lever så øyet
kan frydes ved den,
for øyet mitt ser ei de blomster du legger
på kisten min hen.*

Visen har 5 korte vers, og det siste verset avsluttes slik:

*Men solskinn og smil kan vi sprede, i dag
på vår medvandrers vei.*

Dette ordet satt jeg og grunnet over da jeg leste Fredriksstad Blad lørdag 4. mai. I avisen leste jeg at sognepresten på Kråkerøy, Steinar Ekvik, etterlyste en liste over alle de menneskene "i vår by" som utøver den sterkeste makt: Kjærlighetens makt. Det var flott å lese, og det berørte meg.

"Lykkelig er den .. kommune som har sterk kjærlighetsmakt og store omsorgskrefter i sving i de fleste kroker av samfunnet." På en fin måte fikk sognepresten i Kråkerøy satt fokus på hva som er det viktigste i livet, akkurat som bestemors ord om en blomst mens man lever. Uten varme, omsorg og kjærlighet blir mange andre ting ikke så viktige likevel: Penger, posisjoner og makt. Det var også fint å åpne Fredriksstad Blad mandag 6. mai, for avisen hadde tatt Ekvik på ordet og brukte hele forsiden og flere helsider på å presentere mennesker i våre nærområder som stiller opp for andre. Felles for mange "solstråler" jeg kjenner, er at de forteller om den gleden de selv opplever når de gjør godt mot andre.

En midtsommerdag i 1694 var den svenske presten Israel Kolmodin på vei til gudstjeneste i den gamle middelalderkirken på Gahn på Gotland. Han tok seg god tid til kirken, og veien gikk gjennom skog og grønne marker. Han ble grepet av blomsterprakten og stemningen, og skrev teksten til den salmen som vårt broderfolk regner som sin mest elskede sommersalme. Landstad oversatte den til norsk i 1861, og vi synger den med glede i Norge også:

*Den blomstertid nå kommer med lyst og glede stor, den kjære, lyse
sommer da gress og grøde gror. Nå rører solens armer ved alt som før
var dødt, de blide stråler varmer, og alt på ny blir født.*

*De fagre blomsterenger og åkrer rad på rad, de grønne urtesenger og
trær som skyter blad, hver blomst, hver spire minner oss om å ta
imot det lys som alltid skinner fra Gud, vår skaper god.*

*Vi hører fugler sjunge med herlig jubellyd! Skal ikke da vår tunge
lovsynge Gud med fryd? Min sjel, opphøy Guds ære med lov og
gledesang! Han vil oss nådig være som før så mang en gang.*

*Gud signe årets grøde i alle verdens land! Gud gi oss daglig føde fra
jord og hav og strand, og hjelp oss du å dele med andre det vi har,
vårt liv, vår jord, det hele er ditt, vår Gud og Far!*

*Du kjære Herre Kriste, du sol med klarest skinn, la hjerte-isen briste
og smelte i vårt sinn! La dine budord følges, og mett oss med ditt ord,
la nådens lys ei dølges for oss på denne jord!*

Når dette skrives, er det hektisk aktivitet i stab og menighetsråd med årets konfirmasjonsgudstjenester, samt forberedelser til årets bispevisitas på Hvaler. Det er 13 år siden forrige visitas, og det legges opp til et stort program. Vi gleder oss over de flotte konfirmantene som vi har blitt kjent med, og vi gleder oss til å ta imot biskopen og gjøre ham litt bedre kjent med både kirkelandskapet og naturen på Hvaler.

Hvaler menighet håper å ansette trosopplærer i løpet av noen måneder. Det er blitt kirkens eget ansvar å sørge for den grunnopplæringen i kristendom som ikke lenger skjer innenfor skolens rammer. Mange aktiviteter knyttet til trosopplæring blir ivaretatt av sognepresten, staben og mange frivillige medarbeidere. En lørdag i april hadde vi en flott gjeng med 8–9-åringene i Spjærøy kirke der de fikk bli *Tårnagenter*, og de var også med på en flott gudstjeneste dagen etter. Dette arrangementet er etterhvert godt innarbeidet i menigheten vår, og vi klarer å gjennomføre mye uten egen trosopplærer. Likevel er det viktig for oss at vi snart kan få ansette en god medarbeider som kan være med å utvikle videre det arbeidet som barne- og ungdomspresten vår startet opp.

Både i Hvaler kirke og i Spjærøy kirke er det nå satt opp projektorer som viser salmetekster og agenda på kirkeveggen under gudstjenestene. Dette gjør at vi sparer mye papir, og vi tenker at det blir letter for menigheten å følge gangen i gudstjenesten. Vi er takknemlige for den bistanden som vi her har fått fra Jørn Eriksen, gründer og direktør i Projection Design. Jørn har vært utmerket og tålmodig konsulent, og Projection Design har forsynt menigheten med noe av det ypperste som finnes av projektorer – utviklet og produsert i Fredrikstad. Tusen takk!

Menighetsrådet har i vår gjort vedtak om tilskudd til tre utvalgte vennskapskontakter/prosjekter. Disse vil vi støtte i årene fremover, med én kollekt årlig pluss Kr 5.000 til hver av dem:

- Det arbeidet som drives av Kristin Seljebakken med Svetly Put barnehjem i Kirgisistan
- Det norske Misjonsselskaps arbeid med presteutdanning i Hunan i Kina
- Vennskapskontakten Hvaler - Zacapa, som arbeider for utvikling i Zacapa i Guatemala

Du finner mer om menigheten på denne siden på internett: www.hvaler.kirken.no

Om hjerterom og husrom

Etter hvert som årene går blir nok gamle damer som meg litt nostalgiske, og i blant tenker vi kanskje noen "Alt var bedre før" tanker. Jeg ser klart hvor mye positivt og godt som har skjedd fra mine barneår her på Hvaler og i verden rundt meg. Og det er selvfølgelig ikke noe ønske om å vende tilbake, men noen av disse tankene lar seg ikke jage bort. Mine foreldres første år som ektefolk startet på ett rom og kjøkken, og lykkelige var de med det. Etter hvert kom jeg til verden og vi flyttet til noe så luksuriøst som stue, soverom og kjøkken, og når tiden kom ble det kjøpt hus, hvor jeg fikk mitt eget rom.

Det morsomme er at mitt eget ekteskap startet på akkurat samme måte. Først et par år på to rom, så leilighet med tre rom, og til og med bad, og deretter eget hus, først "husbankhus" på Kråkerøy som var muligheten vi heldige unge hadde den gangen, og senere et hus på Hvaler med egne rom til alle tre barna. For en luksus.

Men det som gjør meg vondt å høre og lese om i dag er at våre unge må ha hjelp

av foreldrene for å kjøpe seg et sted og bo. Hva da med alle dem som ikke har foreldre med den muligheten? Skal de bli boende hjemme og ikke komme videre i livet når de er i en alder da det er vanlig at man ønsker å etablere seg? Eller må de leie en leilighet som er så dyr at de aldri får spart til sitt eget?

Kan vi ha oppdratt en generasjon barn som ikke kan tenke seg å starte på ett rom og kjøkken? Som ikke kan tenke seg å starte med en brukt sofa fra tante eller andre snille mennesker og så gå sakte videre mot målet om sitt eget? Som aldri får oppleve den uendelige gleden det er å kunne ta et skritt av gangen sammen med den de vil leve sammen med i stedet for å starte med bunnløs gjeld.

For det er noe som skurrer her. Alle de stedene bare her på Skjærhalden hvor det bodde unge mennesker i annen etasje noen år før de fikk sitt eget, står i dag med tomme annen etasjer. I første rusler ofte et eller to litt eldre mennesker, og det er det. Kanskje det fortsatt kunne være mulig for unge mennesker å få leie en slik annen etasje for en brukbar pris.

Her på Skjærhalden var det vanlig med utleieleiligheter på 50-og 60-tallet.

Kanskje det ville være hyggelig for den som tusler i underetasjen å høre små føtter løpe over gulvet. Kanskje det til og med kunne skape trygghet og litt hjelp til småting å ha noen unge, friske mennesker i huset? Jeg vet vi ikke trenger pengene ved å leie ut slik som før, inn-tekten og senere trygden sørger for det. Det er bare noen av tankene som surrer i mitt gamle hode. Selv er jeg nemlig så heldig at jeg bor slik, i halvparten av det som før var vårt hus.

Og noe som er like rart når det gjelder det med husrom og hjerterom er alle de store, flotte husene der det bor vanlige familier. Hvorfor sier man at ungdommen ikke har noe sted å være? Kan de ikke være hjemme hos hverandre? Jeg ser

det finnes noen som slipper ungdom til i hjemmene sine, og det er veldig bra, men jeg tror ikke det er så mange.

Det som er rart er at det ikke er bare ungdom vi er redd for å slippe inn. I mine foreldres omgangskrets var det vanlig at naboer og venner kom på besøk uten å være spesielt invitert. Foreninger av alle slag hadde møtene sine rundt i hjemmene og det var ikke fordi man ikke hadde forsamlingshus å være i, dem var det omtrent like mange av da som nå. Møtene gikk på omgang enten det var misjonsmøter, blindeforeninger, K.F.U.K eller hva som helst. I de små stuene ble det ryddet plass. Da jeg var med i yngre Saniteten var det møter hjemme hos hverandre. Ja, jeg har til og med opplevd

Det var vanlig å åpne hjemmet sitt for aktiviteter. Her øver "The Island brothers" i stua.

at mine besteforeldres generasjon fraktet benker fra hus til hus for å få nok sitteplasser på misjonsmøtene i sine stuer.

Jeg kjenner motargumentene. I dag er alle ute i jobb. Ja, men de store deilige husene våre står der og er mer enn nok rene og fine for å slippe folk inn. Og det trenges ikke stor servering for et møte på et par tre timer. En kopp te eller kaffe er alt som skal til. Og hva får vi igjen for dette?

Jo, vi blir bedre kjent med våre medmennsker. Barn og ungdom ser hvor hyggelig det er at hjemmet blir brukt, og når man ser hvor stor pris folk setter på å få komme hjem til oss skjønner vi snart at

det slett ikke er farlig om det er litt støv på bildene på veggen.

Ikke vet jeg om en gammel dames tanker kan gi noen refleksjoner. Men med alt det husrommet vi alle har rundt oss i dag, tror jeg det ville være godt for oss om vi ikke var så redde for å vise hverandre at det også er hjerterom.

KLK

Tistelen ved Drengestua

På vestsiden av Drengestua, ved Hvaler prestegård, vokser det en plante med en spesiell historie. Den kalles eseltistel, og den har vært lenge ved prestegården. Allerede i 1914 ble den fredet akkurat her. I mange år har det vært lite eseltistel å se ved Drengestua, men i år får man en fin anledning til å se nærmere på denne merkverdigheten.

Foto: Klaus Høiland

Foto: Klaus Høiland

Eseltistelen er nemlig toårig: Det første året vokser det frem en lav, tagget bladrosett. Stengel og blomster kommer ikke før året etter. I 2012 sørget Gunnar Bjar fra fylkesmannens miljøvernnavdeling og vår nasjonalparkforvalter Monika Olsen for at spirende frø av eseltistelen fikk vokse opp uten å bli fortrent av skvallerkål og annet grovt ugress ved Drengestua. Når dette skrives er det observert mange kraftige bladrosetter ved Drengestua. Det skulle borge for en fin tistelsommer. Og den syns godt: Eseltistelen kan bli opp til to meter høy.

Mer om eseltistelen:

- Ikke opprinnelig viltvoksende i Norge, men frø er kanskje kommet med ballast eller med innført korn
- Vokser i Norge tilfeldig rundt Oslofjorden og meget spredt langs kysten til Sogndal
- Ble samlet på Hvaler i 1842 ”på Kirkøe ved Bøbakke i en sandbugt” av haldenseren Hans Christian Printz. Dette funnet regnes som forløperen til forekomsten av eseltistelen ved Drengestua
- Det latinske navnet, *Onopórdum acánthium*, betyr tagget eselmat
- Dette er tistelen til eselet Tussi, en av vennene til Ole Brumm
- Dyrkes noen steder som prydplante for bladverkets skyld
- Er blitt et plagsomt ugress bl.a. i Australia
- Eseltistelen er Skottlands nasjonalblomst. Den finnes avbildet både på mynter og pengesedler utstedt av The Royal Bank of Scotland

Hva er det så med Skottland og eseltistel? Historien går tilbake til 1263. Den norske kong Håkon IV Håkonsson var på hærferd i Skottland. I ly av nattermørket forsøkte nordmennene å liste seg innpå den skotske klanshæren. Det fortelles at nordmennene tok av seg skoene for å kunne ferdes så stille som mulig. En barfott og uheldig nordmann tråkket på en eseltistel, og det gjorde vondt! Så vondt at den skotske hæren ble vekket av hans fryktelige skrik.

Skottene kom seg på beina og seiret over nordmennene.

Skottene glemte aldri at de ble reddet av denne sjeldne og rare tistelen. Fra 1400-tallet ble ”the Scots Thistle” et symbol på alt det skotske, under mottoet ”*Nemo me impune lacessit*” (*ingen provoserer meg ustraffet*).

Professor i botanikk ved Universitetet i Oslo, Klaus Høiland, har i 2002 skrevet følgende om eseltistelen ved Drengestua i Norsk Biologforenings tidsskrift *Biolog*:

Vår første fredete enkeltart, eseltistel (Onopórdum acánthium) på Hvaler prestegård, er også et godt eksempel på prinsippet om vern av ei plante uten annet mål enn det å bevare ”noe bemerkelsesverdig”. Eseltistel, som ikke engang er opprinnelig i norsk flora, dukket opp som ugras på prestegården på Hvaler. Den er både stor og ”rar” med kvasse pigger og svære blomsterkoger. Derfor ble den fredet på Hvaler prestegård i 1914. For sikkerhets skyld ble det satt opp et solid gjerde rundt det fredete området. Men snart forsvant eseltistelen herfra. Dette kom av at husdyra, som rotet opp marka og holdt konkurrerende planter borte, effektivt ble holdt unna fredningsområdet. Heldigvis dukket den opp på steder hvor husdyra fikk slippe til. Og eseltistelen står fortsatt på Hvaler prestegård!

Takk til Klaus Høiland som velvilligst har latt oss få benytte bilder til denne artikkelen.

Her kan du lese mer:

Klaus Høiland, Fakta nr 10-1995

Jan Ingar Båtvik, Natur i Østfold nr 1-2000

Internett, søk på det latinske navnet eller på Scots Thistle

Einar Morland

Fra Hvaler til India ... eller motsatt?

Det er ofte blitt harselert med misjonærer som viser lysbilder fra Afrika eller andre eksotiske land. For meg var det nok nettopp disse møtene, med glimt fra en annen verden, som la spiren for et ønske om å dra ut og «gjøre» noe. Etter over 40 år, fikk jeg muligheten. Spenningen var stor da jeg for 2 uker forlot de trygge, vakre høstklede Hvalerøyene og dro til kontrastenes land; India!

Via norsk kristelige legeforening fikk jeg høre om dette prosjektet i India. Arbeidet ledes av en idealistisk fastlege i Bærum, Elisabeth Aukrust. Fra 2008 har hun årlig dratt til West Bengal i nord-østre del av India. Dette er en del av et omfattende prosjekt som drives av Zomenigheten i Fredrikstad og styres lokalt av den indiske pastoren Suren Khawas fra storbyen Siliguri. Alt dratt i gang av ei lita dame på Sellebakk, nemlig «mama-Ruth», som hun kalles i India. Hun driver en bruktbuikk på Sellebakk; «Zoe gjenbruk». Denne finansierer størstedelen av prosjektet, som omfatter bl.a 45 menigheter med 12 kirker, 13 skoler som gir undervisning til over 1000 barn, barnehjem, eldreomsorg og helsearbeid, alt godkjent av indiske myndigheter. Etter min mening må arbeidet være rikelig velsignet av Gud, ellers skulle det ikke gått rundt økonomisk. Jeg fikk være med på helseprosjektet.

Teamet som dro ut i år, bestod av 3 leger, 4 sykepleiere og ei 16 år gammel jente. Vi var en sammensatt gjeng, med bakgrunn fra høyst ulike trosretninger, fra «livets ord» til «den norske kirke». Dette kunne jo fort blitt en gruppe med mange utfordringer på grunn av ulikheter, men det ble et team som kunne nå ut til mange på grunn av den brede sammensetningen.

Helsearbeidet jeg fikk være med på, var to-delt. Først en uke med undervisning i basal helse, hvor deltagerne var kvinner fra landsbyer i Himalaya-området. Deretter gjenstod en uke med helse-team, hvor vi dro ut til avsidesliggende landsbyer og tilbød gratis helsehjelp.

45 kvinner i alderen fra 15 til 35 år, deltok på undervisningen. De snakket ikke engelsk, så vi var avhengige av tolk til nepali og hindi. De fleste kunne lese og skrive, og var svært ivrige og utrolig

flinke. Dagene var lange, fra 8.00 til 19.00. Første halvdel av dagen gikk til forelesninger om infeksjoner, diare\dehydrering, ernæring, tannhelse og medikamentlære. Siste del av dagen var det «work-shops». Nå skulle de selv praktisere det de hadde lært, slik at de kunne bruke det og undervise videre når de kom hjem til sine respektive landsbyer. Alle 45 bodde på en svær sovesal. Disse indiske kvinnene var utrolig vakre, fargerike, vennlige, takknemlige og positive. Både elevene og «lærerne» var veldig stolte når de var ferdige! Endelig kunne de dra hjem med sitt lille medisinsett og undervisningsmaterieell og fungere som en slags «helsesøster».

Nå startet del 2 av helseteamet. Vi skulle nå ut til landsbyer for å drive helsearbeid. En overfylt medisinkoffert, en sårkoffert og 8 svette helsearbeidere med entusiastiske tolker, ble stuet inn i (noen litt skranglete) biler med 4-hjulstrekk. Dermed bar det avgårde på hullete veier på indisk vis. Trafikken i India er en historie for seg selv! Utrolig nok kom vi velberget frem til de ulike målene, som innebar fjell-landsbyer i Himalaya, enorme te-plantasjer med luftfattede arbeidere og fattige landsbyer mot grensa til Bangladesh.

Dette ble den tøffeste delen av turen for meg. Her møtte vi noen av de enorme helseutfordringene i området. Mangelsykdommer er største problemet. Nesten alle vi undersøkte hadde lav blodprosent, for lite B-vitaminer og mange også mangel på A-vitaminer. Dessverre hadde vi lite å stille opp med for dette. Det hjelper lite å gi 10 vitamintabletter når beho-

vet er så uendelig mye større, men det er kanskje bedre enn ingenting? Undervisning er viktig, men det blir meningsløst å si at de må spise kjøtt når du kun har råd til ris.

Derimot kunne vi behandle andre ting effektivt. Dette gjaldt markinfeksjoner som kan helbredes enkelt ved hjelp av få tabletter, bakterielle infeksjoner, skabb og sår. Ellers var det mye muskel- og skjelett-lidelser på grunn av hardt kroppsarbeid på te-plantasjer, bygnings- og veiarbeid som skjedde med hakke og spade. Røykerelaterte sykdommer så vi også, samt høyt blodtrykk, slag og øyesykdommer som grå stær.

Tiden og ressursene var knappe og pasientene mange. «Rekorden» var 210 registrerte pasienter på 4 timer... Dette var dog fordelt på en lege, to sykepleiere og en 16 åring (som ble kastet ut i det og jobbet som en mann (kvinne?)). Denne «rekorden» var ingen god rekord, synes jeg. Man får ikke gjort noen god vurdering og behandling på så kort tid pr pasient. Til tross for at vi jobbet så raskt vi kunne, måtte vi lukke dørene rett foran frustrerte mennesker som hadde ventet i mange timer på helsehjelp. Dette var kanskje den eneste gangen i livet de kunne få treffe en helsearbeider og få behandling.

Mye kan bli bedre, men jeg tror likevel at det er viktig og riktig å prøve og gjøre en

jobb der hvor de aller svakeste er. Det er gjennom prøving og feiling at veien blir til og de beste løsningene finnes frem til. For meg personlig er det mye som har gjort veldig inntrykk. Den hjertelige varmen blant inderne, den inderlige lovprisningen av Gud (til tross for alt de har ofret for å bli kristne), fattigdom, skjebner, menneskemassene, lydene, luktene og naturen i Himalaya. I ettertid er det likevel ett bilde som sitter ekstra sterkt igjen. Vi var innom et av barnehjemmene som drives. Dette er et godt barnehjem med glade unger, men de har lite ressurser. De får det helt basale som mat og klær, men bor 5-6 unger pr soverom. Under omvisningen, forteller lederen av hjemmet at hver onsdag kl. 06.30 er barna oppe og ber for Norge... Omtanken for oss er stor, selv om vi her hjemme har det så uendelig mye bedre enn disse små barnekroppene.

Uten de engasjerte hjertene som driver arbeidet lokalt i India og de hjemme i Norge, ville det ikke vært noe prosjekt der i det hele tatt. Jeg bøyer meg i støvet for de som er drivkraften for dette arbeidet år etter år, og håper jeg får mulighet til å bidra igjen ved en senere anledning.

For de som ønsker å lese mer om Zoe-kirkens arbeid i India, henviser jeg til deres hjemmeside på www.zoe.no. For øvrig var det fantastisk godt å komme hjem til vakre Hvaler hvor vi har det så utrolig godt!

Anne-Gyro Karlsen

Bispevisitas i Hvaler

28. mai – 2. juni

Biskop Atle Sommerfeldt, Thomas Haugholdt og Ken Phillips.

Biskop Atle Sommerfeldt med følge bestående av domprost Knut-Erling Johansen og teologisk rådgiver Endre Fyllingsnes, hadde et stritt program da de kom på offisiell visitas til Hvaler menighet i slutten av mai.

Visitasen åpnet med nattverdsgudstjeneste i Spjørøy kirke. Resten av dagen var satt av til å bli kjent med menighetens indre liv med omvisning i Spjørøy kirke, samtaler - og møter med stab og menighetsråd.

Onsdag var en mer utadrettet dag

med besøk på blant annet nasjonalpark-museet. Biskopen ble imponert over arts mangfoldet og fargeprakten i flora og fauna under havets overflate. Biskopen rakk en snarvisitt innom ungdomsskolen før han var i på besøk i Frøkengården og møtte et knippe av kommunens lokale, frivillige organisasjoner som tegnet et bilde at et samfunn med rike tradisjoner på frivillig arbeid i mange ulike fasetter.

Torsdag startet dagen med tur med redningsskøyta Horn Flyer til Utgårdskilen. Været var ikke av det beste, med

skyer og regn, men desto bedre var oppvarmingen følget fikk vel framme på fiskemottaket i Utgårdskilen med nykokt krepser og reker. Videre gikk turen innom Dypedalsåsen hvor biskopen holdt andakt. Omvisning på Kystmuseet og i

Biskopen i Hvalermiljøet.

Brottet før kaffe ble servert i Drengestua og Hvaler kirke skulle beskues inni og utenpå.

På kvelden var det fest for frivillige medhjelpere i menigheten på Vesterøy bedehus med god mat og artig forestilling av Øyvind Sand om matematikkens viderverdigheter. Biskopen holdt en inspirerende og oppmuntrende tale for oss frivillige basert på Paulus sin beskrivelse av menigheten som en kropp. Og i en kropp er som kjent alle deler avhengige av hverandre, små og store, synlige og usynlige. Et av poengene til biskopen var

at alle bidrag for å bygge, vedlikeholde og drive en menighet er like viktige og ingen er for små.

Og den som tror at da var biskopen fornøyd og ville avslutte dagen, tar feil. Finværet hadde kommet, og i en varm og vakker sommerkveld ville biskopen gjerne se stenkorsset på Rødshodet og utsikten derfra. Som sagt så gjort, med et lite følge på slep la han i vei. Det ble en vindunderlig vakker kveld, med blankt hav, fred og ro. Bare myggen summet på sin hissige frekvens.

Visitasen endte etter en visitasgudstjeneste i Hvaler kirke søndag 2. juni. Ved inngangsprosesjonen gikk biskopen til en helt ny marsj, komponert av Thomas Haugholt, en av årets konfirmanter. Under gudstjenesten sang vi "Vår far" til nyslått melodi komponert av Gerd Ebbesvik Nilsen, og til postludium hørte vi en fanfare komponert av vår egen Ken Phillips. Biskopen talte over Jesu møte med Nikodemus, og fortellingen om at vi alle må bli som barn igjen for å komme inn i Guds rike. Etter visitasgudstjenesten var det kirkekaffe med visitasberetning på Kirkens hus. Beretningen inneholdt utfordringer til oss som menighet som vi må være sammen om å løse. Den beretningen kommer dette bladet til å gjengi store deler av i neste nummer.

Biskopen framsto som en energisk og nysgjerrig mann med stor arbeidskapasitet og høyt tempo. Nysgjerrig i positiv forstand, han var interessert i oss som menighet på en god måte. Han så oss, han hørte oss og han ville være midt i blant oss. Han ønsket å inspirere og gi oss et løft og det klarte han. Dessverre er det 8 år til neste visitas og til oppfølging av beretningen.

Reidun Viker forteller

Sommeren jeg gikk for presten

Jeg var 14 år i mai 1946. En måtte være 14 år for å bli konfirmert.

Konfirmasjonsforberedelsen på Hvaler var lagt til mandager i sommerhalvåret fordi vi ellers måtte forsømme skolen en hel dag. Det var ikke så enkelt å komme fra øy til øy den gangen. Konfirmasjonsforberedelsene foregikk for oss fra de vestre øyene, på Spjørøy. I kapellet som det het den gangen. (Nå Spjørøy Kirke). De vestre øyene var den gang som nå: Asmaløy, Spjørøy og Vesterøy.

Presten vår het Jens Bjønness-Jakobsen. Han hadde sittet på Grini under Krigen. Det var der mange havnet som ikke ville arbeide under Nazistyre. Han hadde vært heldig og blitt sluppet fri fra konsentrasjonsleiren takket være noen fiskere som hadde reddet tyskere fra et fly som havarerte i Guttormsvaugen på Vesterøy. De reddede var høye offiserer som hadde vært i Hitlers 55. årssdag 20 april 1944. Ikke alle overlevde flystyrten men de som overlevde var så takknemlige at Terboven holdt en stor takkefest for redningsmennene på Bjørnen i Fredrikstad og der fikk de oppfylt et kollektivt ønske, om at alle fra Hvaler som satt på Grini skulle slippe fri. På den måten kan vi vel si at presten vår hadde sluppet nokså billig unna straffen. Han ble arrestert 27. januar 1944 og slapp ut 15. juli samme år.

De første mandagene hos presten måtte vi nok forsømme skolen, og siden gikk vi alle mandager i sommerferien. Veien til kirken var lang. Noen ganger gikk vi til Rød og fikk noen til å ro oss over til Sand. Fra Sand var bakken lang og drøy. Verst var det for Jan Hansen som hadde gått helt fra Viker. Vi var bare seks konfirmanter fra Asmaløy: Thorleif Olsen fra Huser, Einar Reinert Pettersen fra Rød, Erling Mathiesen fra Brekkerød, Jan Hartvig Hansen fra Viker, Ragnhild Helgesen og meg selv fra Huser. Einar og Erling hadde nok fast skyss fra Rød. Vi andre måtte prøve alle slags utveier. Fedrene våre var opptatt med fiske eller annet arbeid, så vi måtte klare oss selv. Det hendte også at vi rodde over fra Brattestø til Spjørholmen. Da gikk vi over minst halve Spjørøya. En gang på vei hjem igjen gikk Ragnhild og jeg innom min tante Borghild, som bodde på Spjør. Hun hadde akkurat middagen ferdig og bød oss på middag. Vi klarte ikke å si nei og da vi kom ned til Holmen lå guttene vi reiste sammen med og sov i eka. Det hendte også en sjelden gang at Ragnhilds far Barthol kjørte oss til Sand i snekka si.

Mange av våre lesekamerater fra Vesterøy hadde også lang vei å gå. Men det gikk ferge i Skjelsbosundet, fra Skjelsbo til Dypedal. Det

Ragnhild på tur med husets badegjester.

var ei gammel eke som ble rodd av faste fergemenn/kvinner. Det stod ei lita bu på Skjelsbo. Når noen kom fra Spjørøysiden ropte de «over». Da kom fergekvinnen. Den første vi hører om het Munda. Siden ble det Olaf Nilsen og senere Gunborg Iversen. En som het Arve Basto ferget også folk, men det var helst ved spesielle anledninger. Han var alltid så redd at de skulle bli tatt av strømmen og gå på grunn på Fløndra, et undervannsskjær som lå midt i Skjelsbosund. Det er lang vei fra Papper og Utgårdskilen til Skjelsbo. Men de hadde i hvertfall fast fergebåt. Noen lurer på om den gamle eka som ligger på Stokken, full av blomster, kanskje er den gamle fergeeka fra Skjelsbosund.

Det var vanskelig å få tak i stoff til konfirmasjonsskjole så jeg er konfirmert i min tante Ragnhilds brudekjole. Vi hadde ikke noen egen overhøringssøndag, men ble overhørt konfirmasjonssøndagen. Presten var veldig hyggelig. Den som ville svare på spørsmålet gjorde et lite tegn. En jente fra Kjellvika på Spjørøy som het Mary Dalberg var veldig flink. Hun stod ved siden av meg og siden trodde mange at det var jeg som hadde svart.

Jeg fortalte alltid at det var nok Mary.

Ellers gikk dagene i sommerferien med til å bade og hjelpe bøndene med å få høy i hus, og kanskje få lov å hoppe i høyet. Vi hadde en del moro med å låne robåter fra fedrene våre. Da lekte vi fergebåter og satte vennene våre i land på holmer og skjær. Noen ganger var vi slemme og rodde ikke tilbake og hentet dem. Da måtte de svømme til land. På den måten blei vi alle godt kjent med sjøen og vannet. Det var aldri noen som fikk problemer. Foreldrene våre var veldig ivrige for å få oss til å lære å svømme.

Livet ble ikke så annerledes om sommeren for oss som bodde på Asmaløy. Det kom badegjester fra Oslo og Fredrikstad og det ble innskrenkninger i boforholdene fordi vi leide ut til badegjestene. Det var ikke mange hytter på Hvaler rett etter krigen. Mer velstående folk, flest fra hovedstaden, leide seg inn hos fastboende mot betaling. Vi ble på den måten kjent med barna deres, og noen ble venner for livet. Mange vitset om at Hvalerfolk var kannibaler, for de levde av badegjester. Men somrene var mye bedre før. Det er alle som har levd en stund enige om.

Glimt fra konfirmantleiren

I midten av mars gikk turen over fjorden til Eidene på Tjøme for en flott gjeng med Hvalerkonfirmanter og seks ledere. Gjennom undervisning, samtaler, leker, sang og kveldsbønn fikk vi lære om tro og fellesskap i praksis.

Med pågangsmot og lommelykt ble postene funnet og oppgavene løst i skogens mørke. Ingen sure miner tross mange fall på glattisen og våte klær, og det varmet godt med kakao og snop.

Vi hørte om Jesus som ber oss elske

hverandre, vi snakket om alle de fellesskap vi er en del av og at vi trenger hverandre.

Det måtte samarbeides godt med planlegging og støtte for å bytte plass på en tømmerstokk utan at noen falt ned. Eller da alle i gruppen skulle stå sammen på en bitte liten kasse. En personlig utfordring og seier for enkelte var hoppet utfor berget for å henge i tau over til den andre siden.

Guttene og jentene konkurrerte mot

hverandre i sangleken Betæ-for-betæ. Med latter, dans og sang endte det hele med en knapp seier til jentene.

Vi planla konfirmantenes gudstjeneste med samtale, musikk og sang. Kreative bilder ble tatt for å illustrere og formidle tema.

Hver kveld tente vi lys i et kors av telys og avsluttet med Vår Far i himmelen.

En sliten og fornøyd gjeng returnerte til Hvaler etter en opplevelsesrik helg.

Grethe

Konfirmantenes gudstjeneste

Før i tiden måtte alle konfirmanter gjennom en overhøringsgudstjeneste for å vise hva de hadde lært i konfirmasjonstiden. Dette ble etter hvert til en samtalegudstjeneste, som nå er konfirmantenes gudstjeneste.

Sammen med prest og ledere velger konfirmantene hva de kan bidra med innenfor rammen av gudstjenestens liturgi og tema "Felleskap og tro".

I år fikk vi lytte til konfirmantenes gitar, trompet, saksofon og fiolin under inngangsprosesjonen. Konfirmanter fremførte selv samlingsbønnen og leste dagens tekst om kroppen som trenger alle sine deler, og både øye, øre, hånd og fot er like verdifulle, selv om de utfører forskjellige oppgaver. Konfirmantkor med solister sang flere sanger om undring over livet og den kristne troen samt hvilken betydning egne valg har i det store fellesskapet. "Pray" av Justin Bieber ble dagens forbønn, og preken var en PowerPoint-presentasjon med bilder og tekster fra konfirmantene selv.

Tusen takk til alle konfirmantene og til lederne for godt samarbeid om en fin gudstjeneste!

Grethe

Konfirmantene våre 2013

Konfirmantene i Hvaler kirke

Søndag søndag 5. mai

Emilie Amundsen
Henrik Amundsen
Ole-Henrik Bothne
Amalie Christiansen
Hans Egil Storrød Dahlberg
Thomas Haugholt
Sara Elise Hausager
Sunniva J. Nyheim Hope
Nicholas Jelling
Anna Kristiane B. Nilsen
Dennis André Olsen (ikke tilstede på bildet)

Konfirmantene i Spjærøy kirke

Lørdag 11. mai kl. 11.00

Marie Louise Eriksen
Ellen Marie Karlsen
Oliver Lien
Lars Ove Skårer Løken
(ikke tilstede på bildet)
Lasse Rasmussen
Elise Svendsen
Hanna Svendsen

Lørdag 13. mai kl. 13.30

Sigrid Marie V. Auganæs
Andreas Børresen
Eskil Gagnås
Eskil Myklatun
Emilie G.J. Shaw
Marcus Holm Weider

Søndag 12. mai kl. 11.00

Nora Holte
Kristian Rojas Kvadsheim
Vegard Brynjeng Sandvik
Daniel Wilhelmsen

Om utviklingen av Hvalers mannsdrakt

Lokal forankring har vært like viktig i utviklingen av mannsdrakta som det var for kvinnedrakta. Dermed preges den først og fremst av det maritime – som den øykommunen Hvaler er!

Det er Ingun Hovden Christensen som har hatt hånd om alle deler av utviklingsprosessen fram til endelig resultat og presentasjon via nettstedet til hvalerdraktene.

Underveis har hun samarbeidet med fagfolk på de områder som har vært aktuelle. Utviklingsarbeidet har hun utført i samråd med de to andre eierne av Hvalerdraktstua AS, Ragnhild Ramberg og Rigmor Frantzen, som begge har vært positive til resultatet underveis.

Dette utviklingsarbeidet har av ulike grunner, måttet gå over tid. Men denne modningstiden har ført til at drakta nå er mer gjennomarbeidet og er bedre fundamentert enn den ellers ville ha blitt. Ikke få lokalhistoriske bøker, aktuelle muséer, bøker om folkedrakt- og bunadshistorie, herremote, tekstillære ol. har Ingun gransket – og ellers foretatt en mengde digitale søk etter svar på aktuelle spørsmål.

Man kan med stor grad av sikkerhet si at Hvaler ikke har hatt sin egen folkedrakttradisjon. Og Østfoldmuseene – Kystmuseet Hvaler, Halden historiske samlinger

og Borgarsyssel Museum – hadde ikke noen aktuelle tekstiler fra vår kommune som en kunne ta utgangspunkt, og heller ikke Norsk Folkemuseum. Dermed ble det først og fremst bilder fra det rikholdige, digitale bildearkivet til Kystmuseet Hvaler som ble inspirasjonskilden til mannsdrakta – i tillegg til bilder fra ulike lokalhistoriske bøker.

Staselige menn uansett stand og stilling rundt om på de ulike hvalerøyene, er avbildet i sine findresser fra tiden rundt 1900 (har tøyd perioden til 1880–1920). Dette er i det hele tatt en interessant tidsperiode å kunne sette fokus på, der store endringer skjedde lokalt og ute i verden – på godt og vondt.

På de gamle bildene sees sjømenn, fiskere, stenhoggere, skippere, kjøpmenn, gårdbrukere, skipsredere m.fl. – og loser i sine uniformer. Klærne var i hovedsak preget av engelsk mote som ble forløperen til den dressmoten som med små variasjoner, har holdt seg fram til dags dato – over store deler av verden.

Skulle det så lages en mannsdrakt for Hvaler ved å gjenskape en av dressene på bildene så nøye som mulig – altså gjenskape moten fra denne tidsepoken? I så fall ville det bli en dress som ikke ville ha noen lokal forankring. Det følte heller ikke riktig å etterligne en losjakke eller selve

uniformen til en los, skipper eller kaptein. I stedet har det blitt en mannsdrakt som er inspirert av alt dette.

Siden Hvalers kvinnedrakt (lansert i 1999) ble laget slik at den ikke skulle skille seg for mye ut sammen med andre drakter og bunader, så tar også mannsdrakta opp i seg noe av det som er typisk for mange mannlige bunader eller nykomponerte festdrakter. Det som ofte der går igjen, er dobbeltspente jakker i ulike lengder med blanke knapper som ikke kneppes, knappene er bare til pynt. Ellers er det vanlig med hvit bomulls- eller linskjorte med stående halslinning og litt vidde i ermene. Ofte er det ved halslinningen en halsnål eller halsknapper, og gjerne et sammen-

rullet silketørkle som knytes utenpå halslinningen. Det var forresten artig å finne bilder i lokalhistoriske bøker, av hvalermenn i finstasen med silketørkle knyttet utenpå en halslinning!

Det mest spennende med hele prosessen syntes Ingun, var å få laget et egendesignet stoff til vesten. Et mangeårig ønske lot seg å realisere med godt samarbeid med KriviVev AS på Nordmøre. Garn i 100 % silke ble spesialfarget i tre hovedfarger, blå, grå og lilla. Basisfargen (i renninga) til alle tre, er svart. Tanken var at disse fargene skulle kunne passe inntil kvinnedrakta. Stoffet er jaquardvevd (som damask) og er dermed like fint på begge sider, bare at fargene er

motsatte, f.eks. svart mønster på grå bakgrunn eller grått mønster på svart bakgrunn. Det blir da hele seks valgmuligheter til vesten!

Mønsteret i dette vestestoffet ble formet til en bølgende sildestim. Det har sitt formelement fra stiliserte sild i broderiene til kvinnedrakta. At hun nettopp valgte dette mønsteret, var for å sette fokus på kystkulturen både i fortid og nåtid. Sildefisket var på sitt beste ca. 1850–1900 og ga et oppsving på Hvaler. Silda ble jo kalt «havets sølv»! Men dette sildemønsteret kan også i vår tid være et symbol på de store naturressursene som finnes i havet. Ytre Hvaler Nasjonalpark som ble innviet i 1999, er den første marine nasjonalpark i Norge og understreker dette.

Selve snittmønsteret og modellen til vesten er det syerske og bunadstilvirker Unn Sigmundsdatter Skibekk som har laget i samarbeid med Ingun. Unn vil videre ta seg av søm av vesten for oss i Hvalerdraktstua. Den vil bli tilpasset til den enkelte.

Sølvet til mannsdrakta er også egendesignet og består i hovedsak av halsnål og mansjettknapper som begge er inspirert av båtnagler – i denne sammenheng «pynteanagler». Ellers er det sølvknapper til jakke og vest i ulik størrelse, der begge har båten i kommunevåpenet som motiv (tilsvarende mansjettknappene til kvinnedrakta). Sølv er designbeskyttet og skal ikke brukes til annet.

Det kan velges blant fire varianter av halstørkler i 100 % silke, som tar opp fargene i blomsterfloraen til kvinnedraktas broderier.

Til et slikt festantrekk for menn her ute ved havet, ble det naturlig å velge en svart,

glatt ulldrapé i god kvalitet i jakke og bukse (i 100 % ull). Det fører seg godt, krøller lite og brukes i flere kjente bunader.

Det skulle vise seg å bli vanskelig å finne skreddere både lokalt og i landet for øvrig, som hadde anledning til å lage modell og senere sy denne drakta for oss. Dette vanskeliggjorde prosjektet og har over tid vært med å forsinke det hele. Vår egen systue på Huser, Asmaløy har nemlig ikke kapasitet til å sy dette i tillegg til kvinne- og jente-drakta – og mannsvesten.

Et firma innen målsøm av mannsbunader som leverer til mange husflidsforretninger over hele landet, ble så anbefalt. Dette ble løsningen også for oss, og de er godt i gang med å lage prøveutkast til selve modellen. Først når den er helt som den skal og er klar for produksjon, kan den endelige prisen fastsettes og måltakingen av kundene kan begynne. Vi håper det kan bli fra høsten av. Dette kommer vi tilbake til – følg med på vårt nettsted www.hvalerdraktstua.no som Ingun vil fortsette å oppdatere med nyheter og mer kulturstoff. Selv om den «fysiske» drakta altså ikke er helt ferdig ennå, kan mannsdrakta likevel sees via datategninger (kombinert med foto) som

hun har laget i løpet av designprosessen. Der er det bl.a. visninger av alle kombinasjoner av fargevariantene til vest og silketørkler. Ellers finnes det der en god del lokalhistorisk stoff som har vært til inspirasjon for utviklingsarbeidet, og en liste over bl.a. bakgrunnsstoff og kilder.

Via nettstedet vårt ble Hvalers mannsdrakt presentert 17. mai i år. Det ble ikke annonsert på forhånd da det var vanskelig å si når det kunne bli ferdig. Men Hvaler Kulturvernforening tok raskt tak i det og formidlet nyheten samme dag på sine nettsider, på en svært hyggelig måte! Allerede de første dagene kom det inn utrolig mange positive kommentarer, noe som gjorde godt etter å ha gravd seg ned i dette arbeidet over lengre tid! Spesielt hyggelig var det å få anerkjennende kommentarer til mannsdrakta fra mannfolk med dype røtter til hvalerøyene!

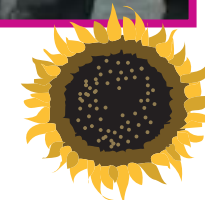
Det er å håpe at mannsdrakta som lenge har vært etterspurt, vil bli like godt mottatt videre som kvinnedrakta ble, og ikke minst at også denne drakta vil kunne bli en felles, synlig identitet for de som ønsker å vise sin tilknytning til Hvaler!

Ingun Hovden Christensen

Barnesider

Kongebesøk på Hvaler

Kong Harald var på besøk i kommunen vår 18. april. En høytidelig, stor og hyggelig begivenhet!

Dette var Kongens første offisielle besøk på Hvaler.

Ordføreren vår, Eivind Borge, tok i mot Kongen klokken 14.00 på Skjærhalden Torg og ønsket ham hjertelig

velkommen. Den røde løperen var på plass, og Henrik og Emilie, som går i første klasse på henholdsvis Åttekanten- og Floren skole, overrakte Kongen hver sin vakre blomsterbukett. Sammen spaserte Kong Harald, ordføreren og fylkesmannen, Anne Enger, til restaurant Første Reis, der deilig lunsj ventet det kongelige følget.

Hvaler Musikkforening spilte fengende korpsmusikk. De mange, mange frammøtte på Torget, og barna ikke minst, sørget for varm mottagelse og stor stemning en vindfull og hustrig vårdag. Kong Harald hilste blidt og vinket til små og store.

Foto: Rita Wiborg

På scenen som for anledningen var rigget til ved Første Reis, opptrådte elever fra våre tre skoler, og elever fra Kulturskolen, med sang, dans og spill. Innslagene ble annonsert av ungdomsskoleelev Jonas Kahn, dagens konferansier.

Senere på ettermiddagen fikk Kongen omvisning på Nasjonalparksenteret i Kornmagasinet. På kongens program stod deretter en tur med Horn Flyer, en tipp topp moderne redningsskøyte

som er stasjonert på Skjærhalden. Kong Harald er Redningsselskapets høye beskytter.

Var det ikke kult at vår kjære folkekonge kom på besøk til oss her på Hvaler?

Det ble en minnerik ettermiddag for vertskap, de mange frammøtte, for barn, unge og andre som opptrådte – og også for Kongen, håper jeg!

Ellen

Europeisk ål *Aznguilla anguilla*

Den europeiske ålen er en veldig spennende fisk som få vet noe særlig om. Ålen er katadromisk; dette betyr at den lever mesteparten av livet sitt i ferskvann, men migrerer til saltvann for å gyte. Når det er tid for å gyte migrerer den altså ut i saltvann og krysser deretter Atlanterhavet på veien til Sargassohavet. Sargassohavet er et havområde som ligger utenfor østkysten av Nord-Amerika. På denne reisen slutter den å spise og bruker all sin energi på reisen. Etter at de har gytt dør de voksne ålene – de har da fullført sitt livs oppgave.

Åleyngelen flyter deretter nordover med Golfstrømmen mot Europa, en reise som kan ta opptil flere år. Nå ser de ut som et gjennomsiktig løvblad og kalles Leptocephalii. Et vanskelig navn, men når forskere i gamle dager fanget disse ute på sjøreiser så skjønnte de ikke at det var en ål fordi den var så annerledes enn den voksne ålen. Den fikk derfor sitt eget navn. Store deler av livshistorien for ål var derfor i mange århundrer et mysterium siden ingen i Europa noensinne fanget noe som lignet på en ung ål. Når yngelen endelig kommer til Europas kyst har de forandret seg til å ligne mer på en vanlig ål, og kalles glassål. Kanskje du har funnet noen i fjæra selv? Da forsøker de å finne en elv å svømme oppover til en innsjø. Ålene vokser seg store

og fete i ferskvann - den er altetende og spiser blant annet småfisk, insektlarver, kreps og andre bunndyr. Men den kan til og med ta andunger og frosk om den får sjansen! Ålen kan i ekstreme tilfeller bli 1,5 meter lang, men er mer vanlig mellom 0,6 og 0,8 meter.

Når ålen er mellom fem og tretti år bestemmer den seg for at det er på tide å begynne på turen tilbake til Sargassohavet. Ålen er en spesiell fisk. Den er svært lyssky og beveger seg derfor om natten. Om den treffer på en hindring på vei opp eller nedover elven, for eksempel en demning, kan den vandre over land for å komme seg forbi hinderet. Da ligner de nok på en slange som åler seg bortover bakken. Den kan oppholde seg opptil 24 timer på land.

Ålen er i dag utrydningstruet og står oppført på rødlisten i kategorien 'Kritisk truet'. Grunnene til dette er spesielt overfiske, men også demninger som hindrer ålen i å vandre til og fra gyte- og oppvekststeder, parasitter og miljøgifter. I Sør-Europa lager man for eksempel glassål-suppe. Du kan jo selv tenke deg hvor mange glassål man må ha for å lage en skål med ålesuppe! I dag er ålen totalfredet i Norge, i håp om at den skal bli vanlig igjen.

Grethe Hillersøy

Papper, fiskekulturens høyborg

Det er en overskrift i boka "Hvalersamfunnets glansdager" som kom ut rett før jul

Reidar, Arnt, Ragnar og Torbjørn på baugen til gamle Ringvåg.

Torbjørn Olsen (87), Ragnar Torgersen (83), Arnt Johansen (80) og Reidar Johansen (80) har opplevd flere solopp-ganger enn de aller fleste. Til sammen har de fiska 240 år, -på Finnmarken og Vestlandet, ved Skagen, hele Skagerak rundt, og i farvannene rundt Hvaler hvor de er lommekjent mellom skjæra. De startet som fiskere under krigen og opplevde glansdagene da det aller meste dreide seg om fiske her på Papper. Bakkefiske, størjefiske, hummerfiske, brislingfiske, sildefiske, makrellfiske og etter hvert mer og mer rekefiske. På det meste lå det 10 båter i Langerø, 3 i Bukta og 5 i Husdalen.

Torbjørn den eldste av veteranene hadde base i Bukta, 100 meter fra hjemmet. Faren Ole og onkelen Helge bygde sjøbua her i 1934-35 med materialer fra tømmerhuset fra Kasa, og dekkslasta fra ei skute på vei fra Finland. (se bu nr. 13). Nå blir det butikk av bua til Torbjørn. Torbjørn var flere år på Finnmarken med *Willy*, og tre år med *Havørn* ved Røvær på Vestlandet etter sild. Torbjørn og broren Harald overtok *Alfhild* etter faren og onkelen, og i 1963 *Nordlys* fra Aksel, far til Arnt. En gang på vei over Gressvikfloa, fikk Kristian Abrahamsen kapp nesa av den gamle båten han hadde før *Willy*. Gressvikbåten var skarp i baugen og skar nesa

av ned til skoningene. I båten satt Ingeborg og Solveig som skulle til byen for å handle. Det kunne gått mye verre.

Ragnar begynte som skjenegutt på "Fabrikken" som 13 åring. De gikk bare annen hver dag på skolen den gangen. Året før, i 1942, omkom to av brødrene til Ragnar, Arne og Thomas, på vei fra Skagen. Historien er omtalt i sjøbuboka, men med feil navn på den ene broren. Det siste Ragnar så til dem var da han, broren Rolf og faren, vinka dem av gårde sørover mens de lå ved Ursholmen sør for Koster. Det er sterke opplevelser for en 12-åring. Ingen vet hvordan og hvor de forliste. Ikke rart at minnene fortsatt er et åpent sår.

I 1947 jobba Ragnar på makrellmottaket i Papperhavna, lossa tunge isblokker som ble hogd i stykker og kværna i en stor maskin. Det var sleipt og glatt og lett å ramle opp i kværna, men det gikk bra, enda vi jobba opp til 36 timer i strekk. Jeg sto og sov med makrellkurven i hendene, forteller Ragnar. Ragnar har vært med sønnen Ole Ragnar noen år etter at han ga seg med egen båt, så han har fiska i 70 år!

Sønnen har båten *Sjøliv*. Han utgjør den nye generasjonen fiskere her på Papper sammen med Hans Kristian, sønn til Leif Jørgensen, som fisker med *Øyskjær*, og Frank Rune, sønn til Arnt som har *Tormo*.

Papperæne var ivrige på sjøen, mye ute i all slags vær. Det var konkurranse mellom fiskerne om å være flinkest og hardest til å dra på sjøen, men man måtte være mye ute på også, for fisket ga ikke alltid så mye av seg.

De hardeste hummerfiskerne kunne ha 140 tener på laget. Gresstauene rev godt i hendene, og noen dro både garn og tauverk uten votter.

Allerede i 1942, som 9 åring, ble Reidar med faren Johan på makrellfiske og snørefiske etter større nordøst av Skagen. Mamma syntes ikke noe om dette at jeg skulle være med ute sånn under krigen, men det var jo store ungflokker på den tida, og vi måtte tidlig bidra!

Jeg har alltid vært liten og spe, så det var hardt for en liten kropp, men bror min Erling tok de tyngste taka for meg. Vi dørge makrell ved Skagen sammen med mange andre båter herfra, og leverte på omgang for alle. Da var det opp kl. 2 på natta, i land å ta i mot, laste opp og dra til Fredrikstad. Det var tungt arbeid. 1952 – 56 var jeg med far på Finnmarken i en liten båt på 40 fot uten instrumenter, ikke ekkolodd en gang. Jeg var redd vi skulle komme innafor 4 miles grensa og få problemer med kystvakta. Pappa var en dristig og handlekraftig kar og gjorde alt for å komme på sjøen og fiske. Det går både sanne og usanne historier om ham. Historien om hvordan han brøt seg inn på et militærlager for å skaffe utstyr til bobbisene på trålen, kan være en sammenblanding med historien om hvordan han dro innover til Oslo for å skaffe diesel til båten under krigen. Han var nok en skikkelig røver, men ikke kriminell.

I 1958 ble det egen båt, *Villrosa*, sammen med broren John Martin. De drev reke-tråling fram til 2000. Tar vi med starten i 1942, blir det 58 år på sjøen.

Både Reidar og Arnt ble tatt ut av fram-

Jørgensæne: Brødrene Arne, Roald og Alf Jørgensen i Langerø ca. 1970. Bu nr. 4 bak. Brødrene plukker bærgælt av trollgarnet for agn til hummertenene.

haldskolen i mars - april 1948 for å være med på makrellfiske. Det er ikke alle som passer til dette yrket. Man må ha anlegg og interesse. Det var mye dårlig vær og Arnt var sjøsjuk i 2 år, men som han sier, det var ikke så mange andre valg den gangen. Arnt ble kvalm bare han kjente røken nede fra brygga i Langerø når de fyra opp kuppelen (glødehodemotor).

Ragnar forteller at man dro til Oslo for å hente blåskjæl til bakkeagn fra midten av november. Skjæla her ute hadde for lite mat. Ved Bleikøya, Lindøya og Herbern var det mye fulle skjæl, og vi hova opp store mengder med et langskafta grep fra lerebånn på lavvann og dro hjem med minimalt fribord. Skjæla ble dumpa på grunna nede i Husdalen og skjena i en av Teodorbuene. Jørgensæne la skjæla i Langerø. Herfra ble de tatt igjen og bært opp i Jørgenbua (bu nr. 5). Her satt 4-5

mann og skjena, og mange kom til for å preke i den knøttlille bua som var full av røk og damp. Bua er senere bygd på. På det meste var det 4 bakkefiskelag i Husdalen. Jørgensæne hadde to bakkefiskelag i Langerø.

Nede på odden sør for Fabrikken ligger Teodorbuene. Den ene går under navnet Bosvikbua, men den opprinnelige Bosvikbua ble revet av Arne og Helge Vik allerede på 1950-tallet, og bua som lå vegg i vegg har da fått navnet Bosvikbua. Så diskuteres innholdet i kassa som ble funnet på Jordbærholmen (side 140 i boka). Her var det mye rart, krystallboller og greier, men ikke leker mener karrene.

Sånn går det når man begynner å snakke om gamle dager. Nye opplysninger kommer fram, noe er usikkert, og noe er det

Brygga i Langerø med Ø-78-H Bris til Alf og Reidar (sønn) Jørgensen, og bak Arne og Roalds Allholm ca. 1970. Bak ses bu nr. 6 Buskjæret og Teodorbuene (nr. 8-11)

ulike meninger om. Man skal ikke romantisere fiskeryrket selv om man tar med slitet, men det er all grunn til å fremheve glansdagene, og løfte fram de menneskene som formet dette samfunnet og de verdiene som vi hyller i dag, entreprenørskap, dugnadsånd og samhold.

Våre veteraner har hatt et fritt og stolt liv på sjøen, og de har bokstavelig talt levert.

Rolf Utgård
rolut@online.no

Sluttkommentar:

Glansdagboka har solgt veldig bra. Hvis det blir et nytt opplag, er det viktig at alle som har tilleggsplysninger eller korrigeringer, straks sender det inn til forfatteren eller Kystmuseet, slik at det kan bli

fulgt opp. Uansett vil nye opplysninger bli arkivert til bruk for kystmuseet. Glansdagboka var mer enn nok i denne omgangen, men vi har også et dristig ønske om å fortsette registreringen av sjøbuer østover i kommunen.

«Vårens Vakreste Eventyr»

Vårens Vakreste Eventyr gikk av stabelen 27 april 2013.

Lions klubbene hadde invitert pensjonistene på Hvaler til en «Hygge-tur» med Strømstad – Sandefjord ferja. Det var M/F«Bohus» som skulle få æren av å bringe de hyggelige pensjonistene tur retur Strømstad – Sandefjord.

Erfaringsmessig vet vi at det alltid er «Knallvær» siste lørdag i april, og det stemte. Dagen før og dagen derpå blåste det liten kuling. Vi lar de større makter ordne med været for oss! Ellers hadde Karsten og værdame nr. 1 på Hvaler, Eline lagt inn noen gode ord.

Takk også til dere.

Dagen startet med at Lionsguttene med god hjelp av noen av de respektive rigget til frokost i kafé i Hvalerhallen. Deretter var det av sted for å hente noen som trengte transport hjemmefra og til Hvalerhallen.

Kl: 09:15 kom bussen som skulle bringe oss fram og tilbake til Strømstad.

«FFK» flotte buss. Det var en flott gjeng som entret bussen, skulle nesten tro det var A-laget til FFK. Disse lagkameratene var ikke dårligere. «En flott gjeng av gårdsdagens hel-

ter». Sjøføren var en fin representant for sitt yrke. Nesten blidere en sola. Terje Sørli var navnet hans.

På overfarten til Sandefjord var det tid for litt shopping og en liten tur i restauranten.

Alle må gå i land i Sandefjord bortsett de som har problemer med å gå eller andre handycap. De må oppholde seg ved informasjonen om bord.

Ved avgang fra Sandefjord er det dags for neste måltid. Det var reservert bord til oss i restauranten. Masse deilig mat og drikke. Noe for en vær smak.

Det ble også tid til en liten stopp på Nordby.

På veien hjem fra Strømstad var det lodd-salg med påfølgende trekning.

Masse fine gevinster. De fleste gevinstene er sponset av næringslivet på Hvaler. En stor takk takk til de! Det er nesten så vi får dårlig samvittighet når vi svinger innom Nordby.

Lions klubbene på Hvaler vil takke dere alle for at dere blir med oss på en slik tur.

Uten dere ingen tur!!!

En riktig God Sommer med hilsen Lionsklubbene på Hvaler!

Vennskapskontakten **Hvaler-Zacapa** besøker sine venner i Guatemala.

Noen møter i livet er sterke, uventede og setter dype spor. Vårt besøk i Zacapa denne påsken ble et slikt møte.

La meg ta en kort historikk først: Vennskapskontakten Hvaler-Zacapa (VHZ) ble stiftet i 1999. Vårt fremste mål er å skape og vedlikeholde vennskap og gode relasjoner mellom folk her på Hvaler og i Zacapa i Guatemala. Vi har noe å lære av hverandre. Vår forbindelse i Zacapa er knyttet til en liten hjelpeorganisasjon som heter CLIDE. CLIDE hjelper de aller svakeste i samfunnet med noen måltider mat i uka, medisiner og vaksiner, skolestipend og utdanning, klær. Zacapa er både et fylke og en by og her bor det ca 60 000. Siden 2006 har VHZ støttet ca 15-20 ungdommer med skolestipendier. Kr 750,- koster det å holde en ungdom på skolen i ett år! Ikke mye for oss, men en uoverkommelig sum for enkelte familier i Guatemala. I 2006 fattet Hvaler kommunestyre vedtak om at Zacapa kommune skulle være Hvalers vennskapskommune.

Denne påsken var det vår tur til å besøke Alfonso, Ana Maria og Anna Bella som vi kjenner så godt fra før og ikke minst El Terrero-skolen. Denne skolen der vi holder ca 17 elever med skolestipend. Vi gledet oss til å møte disse menneskene som vi i åras løp har blitt godt kjent med. Denne gangen var vi forespeilet at vi skulle bo på hotell i Zacapa i de fire dagene vi skulle være der. Stor var overraskelsen da det viste seg at vi ble inn-

kvartert i familier til barn som mottok eller hadde mottatt stipend fra oss! Ikke bare, bare å skulle vaske seg ute ved brønnen, ei heller å kommunisere (flere av oss kan ikke spansk, de er ikke så gode i engelsk), eller å sove bak et forheng og et vindu uten glass, men med gitter! Men for noen dager det ble! Og for noen mennesker vi ble kjent med! Tårene trillet da vi skulle ta farvel! Etter bare fire dager!

I løpet av dagene vi var der fikk vi et møte med representanter fra Zacapa kommune, deriblant ordføreren Eliseo Salguero Vargas. Det ble et hyggelig møte. Kommunens representanter fortalte oss om vannverket som nylig var utbedret. Dette skaffet rent vann til blant annet El Terrero- området. For liten sum fikk folk rent vann. De fortalte også om en vei som var utbedret. Denne veien gikk opp i fjellene omkring Zacapa. Her

De må vise fram skolearbeid de har gjort og underskrive på at de har mottatt pengene. Flotte ungdommer! De pengene vi samler inn og sender over går uavkortet til disse elevene. Vi besøkte også skolen.

Elever og lærere hadde satt sammen et fint program, og vi kunne overrekke gaver som vi hadde med oss. Alt ble tatt godt i mot og de sendte varme hilsener til folket på Hvaler!

Zacapa ligger i lavlandet, ganske langt syd i Guatemala og midt mellom Stillehavet og Atlanterhavet. Her er klimaet varmt og tørt. Alfonso har mye humor og sier at kuene melker tørrmelk! Og for oss kalde nordboere ble 40-45 varmegrader veldig varmt!

Venner må besøke hverandre. Så også for en vennskapsforening som vår. Vi har møtt nye mennesker, vi har møtt de vi kjenner godt fra før. Vi har sett hva de strever med. Det gir oss perspektiv på eget liv. Så lett vi har for å klage: sykehusene er for gamle og de behandler ikke raskt nok, skolene er dårlige, maten for dyr, for ikke å snakke om veiene i Norge og bensinen, den er dyr!

må jeg skyte inn at Zacapa ikke bare er en by, men også en kommune. Veien var av stor betydning for menneskene som bodde oppe i dette området som heter Montague valley. I dette området ligger nemlig flere små og isolerte landsbyer. Et viktig mål nå var å skaffe en «ambulansse» eller bil som kunne brukes på denne veien når folk ble syke. Ca kr 20000,- trengte de til en slik bil.

Dagen etter fikk vi være med på en ekspedisjon på denne veien. For folkene i kommunen var det en inspeksjonrunde. Når vi nærmet oss en landsby ringte rådmann Walter til lederen i landsbyen slik at når vi ankom var han og andre der for å ta i mot. Det vistest at de var godt kjente. Klapp på skuldra! Det var en rundtur som tok ca 6 timer. I utrolig vakker natur, bratte fjell, dype daler. Veien slynget seg i bratthenget og noen ganger gikk den i elveleiene. Men med kraftige firehjulstrekkere gikk det fint!

Vi fikk også overvære utdelingen av skolestipendiene. Dette foregår hver måned i CLIDES lokaler. Hit kommer ungdommene sammen med sine foreldre og mottar penger for en måned av gangen.

Det sterkeste møtet blir kanskje til syvende og sist vårt møte med oss selv og vårt eget liv.

Hva søker jeg i vennskapet? Nesten ingenting og likevel mer enn jeg kan finne alene.

Stein Mehren

Hilsen fra oss som var der:

Anne-Marie Eilertsen, Anne-Lill Adamsen Reff, Berthe Parmer, Rita Lilleheier, Øyvind og Mona Fjeldberg.

Vil du bli medlem eller støttemedlem?

VHZ har ca 50 medlemmer. Medlemskap koster kr 200 pr år, kr 250,- for organisjoner. Vi vil gjerne ha nye medlemmer og vi ønsker oss også støttemedlemmer som kan gi bidrag til arbeidet vårt. Kontonummeret vårt er 1594 23 79207. Vi takker for alle bidrag, store og små!!

Tårnagenter i Spjærøy kirke

Flott helg i Spjærøy kirke med mange ivrige tårnagenter som løste gåter ute og inne og klatret opp i tårnet. Spiste pizza og koste seg.

Takk for en fin helg!
Grethe

PETRONELLA PRODUKSJONER F

Fortellings havets

Av og med Kjersti Morlan

En interaktiv
familiefores
barn fra tr
foreldre

Spjærøy kirke onsdag 3. juli kl. 17.00

Terrengtilpasset legging av vann og avløp i kystsonen

Som medlem i rørleggerkjeden Bademiljø, tilbyr vi høy faglig kompetanse og et stort utvalg av varer. Vi utfører alle typer rørleggertjenester, og er totalleverandør av komplette bad og våtrom. Vår spesialitet er terrengtilpassede løsninger for vann og avløp.

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag. I sårbart terreng benyttes minigraver og beltedumper med gummibelter. Vi har gravemaskiner, båter, lastebil, traktor m/henger, ATW og minidumper. Samt en egen lekter for sjørarbeider og transport av maskiner og utstyr.

- Vi leverer alt til nybygg og rehabilitering av hus og hytte
- Egen graveavdeling
- Vi tar oss av søknader og projektering
- Lang erfaring i bygging av vann- og avløpsanlegg for hus og hytte
- Ønsker du befaring, kommer vi hjem til deg, så vi kan planlegge badet sammen
- Vi bytter armaturer, dusj, wc, varmtvannsbereider og utfører vedlikehold av røranlegg

Bademiljø

Hvaler Rørleggerbedrift AS

Hvaler Butikk og kontor

Dahlheim 2, 1684 Vesterøy – Telefon: 69 37 56 60 – E-post: post@hvaler-ror.no – www.hvaler-ror.no

Fredrikstadkontor

Stabburveien 10, 1617 Fredrikstad – Telefon: 69 37 56 60 – E-post: post@hvaler-ror.no – www.hvaler-ror.no

TOMTER til salgs på Hvaler

Investér i sol, sjø og frisk luft

Leiko AS
Telefon 905 75 80 1

JØLSTAD
begravelsebyrå

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Vakttelefon 69 38 54 40 (24 timer)

Farmannsgate 10

www.jolstad.no
begravelsebyråkjeden Jølstad

Lokaleid begravelsebyrå

FARVEL

En verdig gravferd er både heder og farvel. En hyllest til livet - til én du er glad i.

Ulf Jakobsen

Cathrine Jakobsen

Debora Lutnæs

Jarle Olsen

David Grandahl

Bjørnar Pettersen

Fredrikstad
Begravelsesbyrå
Niemet Johansen Etabl. 1885

DØGNTELEFON: 69 31 30 62

www.fredrikstadbeg.no

Trygghet og verdighet

Vesterøy 8-23

8-21

Søndag 11-17

Telefon

69 37 71 69

KIWI mini pris

LARS EGIL LANDE

MEK. & SVEIS

Lars Egil Lande

mob.: 91 88 38 97

e-post: lelande@online.no

Skjelsbu 14

1684 Vesterøy

Vi fører den originale
ØSTFOLDBUNADEN
LØKEN

Ivar Lier AS
Nygaardsgt 49-51
1607 Fredrikstad
Tlf. 69 31 67 06
Tlf. 69 31 63 39
www.lokenbunaden.no
post@liershusflid.no

Johnsen; libris

FARMANNSGATE • TORVBYEN • GAMLEBYEN

Anne's
BEGRAVELSESBYRÅ

Morten Stenbock Pedersen
Kirkegaten 28, 1632 Gamle Fredrikstad

Tlf. 69 32 02 30

Hvalers mannsdrakt

Har du lyst til å få vite mer om Hvalers mannsdrakt?
Gå inn på www.hvalerdraktstua.no

Se bilder av den svarte drakta med egendesignet vestestoff og sølv. Vestestoffet er i flere fargevarianter. Les også om inspirasjonskildene til drakta og se gamle lokalhistoriske bilder. Lokal forankring har vært stikkord for designen! På nettstedet får du etter hvert vite når alt er klart for måltagning og produksjon – forhåpentligvis utpå høsten – så følg med!

Lokalkunnskap & Leveransegaranti

PRIVATmegleren Fredrikstad består av et håndplukket meglerteam som har lang erfaring og sterk fokus på lokalkunnskap, profesjonalitet, nøyaktighet og detaljer. Dette kombinert med et unikt verktøy og skreddersøm, gir en optimal salgsprosess for din eiendom. Vår forpliktelse til deg ligger i vår Leveransegaranti - en detaljert beskrivelse av salgsprosessen som du kan følge til enhver tid. PRIVATmegleren Fredrikstad sørger for at alle detaljer i prosessen gjennomføres i henhold til denne garantien.

PRIVATmegleren
Fredrikstad

I samarbeid med Nordea

Nygaardsgata 42 - Tlf. 97 17 86 20 - www.privatmegleren.no

Bispevisitasen

Tusen takk til alle frivillige som stilte opp ved årets bispevisitas og bidro til at den ble særdeles vellykket.

Hvaler menighet.

Gode opplevelser
på bryggekannten!

Konfirmasjon

Bryllup

Minnestund

Spesielle andledninger

Søndagsmiddag

www.første-reis.no - Tlf.: 91 91 77 33

Gudstjenester

Alle gudstjenester i Hvaler begynner kl.11.00 – hvis ikke annet er oppgitt. Sjekk annonseringen på forhånd.

Søndag 23. juni Hvaler – Dåp

Søndag 30. juni Spjærøy

Søndag 7. juli Hvaler – Dåp

Søndag 14. juli Spjærøy

Søndag 21. juli Spjærøy

Søndag 28. juli Hvaler – Olsok

Søndag 4. aug. Hvaler – Dåp

Søndag 11.aug. Spjærøy

Søndag 18. aug Hvaler

Søndag 25. aug Spjærøy – Dåp

Søndag 1. sept Hvaler – Konf.presentasjon

Søndag 8. sept Spjærøy

Søndag 15. sept Hvaler – Høsttakkefest

Søndag 22. sept Hvaler

Søndag 29. sept Spjærøy – Dåp

Folkemengdens bevegelse

DØPTE

Hvaler kirke

Samuel Johan Stang

Ludvik Braastad

Thea-Ariel Odnæssveen Svendsen

Isak Søgaard Karlsen

Ella Kristine Schadenka Nordmark

Sara Elise Hausager

Eskil Poonyaphat Myklatun

Spjærøy kirke

Liam Ruud-Raagaard

Oline Marie Andersen

Marcus Leander Grønmo Pettersen

Amine Nikolaisen

Linnea Marie Strøm

Mina Marie Høve Sandvik

DØDE

Hvaler kirke

Terje Kolvin Dahl

Ingrid Arntsen Ørdal

Finn Jonassen

Torbjørn Majo Nilsen

Gunda Bergliot Larsen

Spjærøy kirke

Gudrun Elisabeth Augensen

Astrid Solveig Johansen

Kåre Jensen

Helge Wilhelm Helgesen

Arne Olai Lorentzen

Mary Gunnarsen

Lasse Lie Karlson

VIELSER

Hvaler kirke

Linda Fosslund Tømmervåg og Geir Strømnes

Kristine Eilertsen og Sverre André Kjølholt

FRA KIRKELIVET

Normisjonen

5.9 - 3.10 - 7.11 - 5.12
Kirkens Hus kl 18.00
Velkommen!

Sjømannsmisjonen

10.9 - 8.10 - 12.11 - 10.12
Kirkens hus kl 19.00
Velkommen!

Søndre Kirkøy misjonsforening

25.8 - 29.9 - 27.10 - 24.11
Kirkens hus kl 17.00
Velkommen!

Vesterøy misjonsforening

har møter annenhver mandag.
For nærmere opplysninger, kontakt
Björg Johansen, mobil 916 685 28
Velkommen!

Søndagsskolen

Vesterøy bedehus

For mer informasjon, kontakt Heidi
Mong Larsen, mobil 906 946 69
Velkommen!

Kunstutstilling

Kirkens hus

Øivind Sand har maleriutstilling i
skolens ferie.
Åpent hver dag fra kl. 12.00–17.00.
Sand: tlf. 920 41 837

Formiddagstreff høsten 2013

Ons 25. sept. kl 11.00

Asmaløy Bedehus
R. Viker: "Historier fra Asmaløy" og
H. K. Rød: "Hvalerfrukt"

Ons 23. okt. kl. 11.00

Kirkens Hus
J. Gunnarsen: "Hvalerfisker"

Ons 27. nov. kl.12.00

Vesterøy Bedehus - Misjonsmesse

Sommerens kulturprogram i kirkene på Hvaler

3. juli, kl. 17:

Barneforestilling i Spjørøy kirke
"Fortellinger fra havets dyp".
En forestilling ved Kjersti og
Miriam Morland

18. juli, kl. 19:

Allsangkveld i Hvaler kirke.
Bjørnar Spydevold, sang

1. august, kl. 19:

Konsert i Hvaler kirke med Katrine
Iversen, solist fra Secret Garden.

15. august, kl. 19:

Allsangkveld i Spjørøy kirke –
lokale sangsolister og Magne
Kaspersen, klaver og gitar

Stoff til neste nr.

av menighetsbladet
sendes kirkekontoret
innen 24. aug. 2013.
Adr. Storveien 12,
1680 Skjærhalden.
epost:
post@hvaler.kirken.no

DEN
NORSKE
KIRKE

HVALER MENIGHET

Kirkekontoret

Storveien 12, 1680 Skjærhalden
Telefon: 69 37 90 37 - Faks: 69 37 95 25
e-post: post@hvaler.kirken.no

Menighetsråd/Fellesråd

Leder Einar Morland
Gilboveien 13 1680 Skjærhalden
Telefon 69379772 mobil 934 07 085

Menighetsrådets/Fellesrådets adresse:
Storveien 12, 1680 Skjærhalden
e-post: post@hvaler.kirken.no

Kirkene

Hvaler kirke: Tlf. 69 37 99 12
Spjørøy kirke: Tlf. 69 37 65 50

Hvaler menighetsblad

Kirkekontoret, Storveien 12,
1680 Skjærhalden
Ansvarlig utgiver: Hvaler menighetsråd
e-post: post@hvaler.kirken.no
Kontonummer 7050.06.20976

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Ellen Bjørnvall Viker,
Grethe Hummel, Inger Lise Ottersund.

Trykk: Møklegaards Trykkeri AS, Fredrikstad
epost: info@moklegaard.no
Layout: Bjarne Haukø

Ansatte

Terje Moen, kirketjener,
mobiltlf. 474 79 732
e-post: temo@hvaler.kirken.no

Marianne Haugholt,
kirketjener 70 %
mobiltlf: 474 79 735
e-post: marianne@hvaler.kirken.no

Ken Phillips, kirkemusiker,
mobiltlf. 474 79 733
e-post: keph@hvaler.kirken.no

Grethe Hummel, sogneprest
mobiltlf. 474 79 731
e-post: grethe@hvaler.kirken.no

Ingrid Dean, kirkeverge/daglig leder
mobiltlf. 474 79 730
e-post: inde@hvaler.kirken.no

Husk...

Det årlige loppemarkedet ved
Drengestua lørdag 20.juli kl.10

Auksjonen starter kl. 11
Salg av kaffe, vafler og saft

